

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacræ Theologiæ Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiæ Ad Mentem Scoti Cvrsvs Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

4. De prima definitione animæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

constitutiva, ut dictum est suo loco 1. *Physicorum*. Quod vero conceptus substantialis formæ non consistat in hoc quod sit illi forma, ad quam tanquam ad finem cæteræ formæ ordinatur, patet: quia certe intellectiones, & volitiones, & habitus & species intelligibiles, ac impressæ non ordinantur ad animam tanquam ad finem; & tamen sunt accidentales & anima est forma substantialis. Vnde in forma negatur maior probationis pro secunda parte.

71. *Obicitur septimo ex Ioanne a sancto Thoma*: omnes gradus generici, & speciei prædicantur essentialiter de quolibet inferiori: sed non potest essentialiter prædicatio de eadē re sumi à diuersis formis: ergo debet provenire ab eadem. Probat minor: quia quæ sumuntur à diuersis formis prædicantur de aliquo, cui conveniunt iuxta modum, quo tales formæ in eo sunt: formæ autem quæ sunt in aliquo, vel subordinantur inter se, vel non. Si non, solum sequitur prædicatio per accidens; si sic, prædicatio potest esse per se, sed in secundo modo dicendi.

Hæc obiectio in re nullius est momenti, & continet obcurtissimam doctrinam: sed quomodo cumque

Respondetur, negando minorem, ad cuius probationem dico, si sensus sit quod prædicata desumpta à formis diuersis habeant prædicari de re iuxta modum, quo tales formæ in ea sunt, quatenus debeant prædicari essentialiter de illa, si formæ constituent ipsam essentialiter, & accidentaliter, si non transeat; si vero sensus sit quod prædicata illa debeant prædicari de re tanquam realiter distincta; si formæ sint realiter distinctæ à re, est manifeste falsum.

Ad illud de subordinatione formarum dico quod formæ illæ, de quibus loquimur sint subordinatæ, nec tamē inde sequitur quod prædicata ab ipsis desumpta non prædicentur essentialiter: quando enim prædicata desumuntur à formis subordinatis, quantum qualibet est pars essentialis rei, in qua includitur prædicabuntur essentialiter, quia non est maior ratio, cur vna prædicetur essentialiter quam altera.

Confirmatur ut hoc: quia prædicata quæ desumuntur ex materia, & forma, prædicantur essentialiter de composito constituto ex materia & forma, quia materia, & forma sunt subordinatæ sibi inuicem, & partes essentielles compositi: ergo similiter prædicata quæ desumerentur à diuersis formis subordinatis, quæ essent partes essentielles eiusdem compositi, possent prædicari essentialiter de ipso.

72. *Respondet ipse*, negando consequentiam, & assignando disparitatem, quod materia, & forma ex intrinseca sua ratione habent rationem actus, & potentia, & constituent compositum essentialiter, & in primo modo perfectæ: sed duæ formæ non se habent sicut actus, & potentia, nec possunt constituere aliquid vnum essentialiter, quantum habere aliquam subordinationem inter se.

Sed contra: quia in hac disparitate manifeste petit principium, dum dicit duas formas non posse se habere ut actus & potentia, aut constituere essentialiter aliquid compositum; hoc est enim quod nos negamus.

Adde ad hæc in hoc argumento videri supponi quod *Scotus* velit vnam prædicatam desumi ab vna forma, & alteram ab altera, verbi gratia, genericam à forma corporeitatis, & specificam ab anima: sed omnino falsum est *Scotum* tale quidpiam sensisse: imo omnia prædicata generica & specifica quæ dicuntur de viventibus, desumuntur ab vtraque forma, & etiam à materia, ut patet ex dictis in Logica, dum examinabatur ex quo desumebatur genus & differentia.

73. *Quæres primo*, an forma corporeitatis, quam iam asserimus antecedere animam, & ea ablata manere, consistet partibus integralibus heterogeneis, aut homogeneis.

Arriaga supra putat, *Scotum* tenere quod detur vnica tantum forma corporeitatis, & quod in hoc dissideat à recentioribus admittentibus cum ipso plures formas substantiales in viventibus, quod hi putent dari plures formas partiales corporeitatis in viventibus, vnam correspondentem vni parti corporis, & alteram alteri parti diuersæ rationis; & vltimus addit sibi placere magis sententiam *Scoti*. Verum cum *Scotus* non possit ponere formam corporeitatis indiuisibilem instar animæ rationa-

lis, necessario debet asserere eam constare pluribus partibus integralibus, quarum vna sit forma manus, verbi gratia, altera pedis, &c. non minus quam isti recentiores; vnde non potest habere dissidium quantum ad hoc cum recentioribus aut vllis; vnde dissidium tantum esset, si ipse putaret illas partes, ex quibus integratur forma totalis corporeitatis viuentis, verbi gratia, esse eiusdem rationis, recentiores vero existimarent, eas esse diuersæ rationis; quare credo *Arriagam*, *Scotum* intelligere in hoc sensu.

Respondetur tamen, formam corporeitatis integram totius hominis constare pluribus partibus integrantibus heterogeneis, ac diuersæ rationis; nec *Scotus* aliter se habere.

Probatur secunda pars: quia licet *Scotus* magis inclinet quod detur vnica tantum forma corporeitatis, loquitur tamen de vnica integraliter diuisibili, quæ sicut vnica posset vocari, quia constaret pluribus partibus homogeneis: ita etiam vnica posset vocari, quamuis constaret pluribus partibus heterogeneis: ergo ex eo quod dicat *Scotus* dari vnica formam corporeitatis, non sequitur quod voluerit illam formam non constare ex partibus integralibus diuersæ rationis.

74. *Probatur ergo prima pars*, quæ est solutio huius quæstioni: quia si pars illa formæ, quæ est in oculo, esset eiusdem rationis cum parte, quæ est in aure aut manu, deberet habere accidentia eiusdem rationis in vtraque parte: sed hoc est falsum: ergo.

Confirmatur primo, quia in oculo debet esse aliquod principium intrinsecum substantiale, ratione cuius habeat illa accidentia, quæ habet, potius quam accidentia alia diuersæ rationis, verbi gratia, accidentia similia accidentibus manus: sed nisi pars formæ corporeitatis, quam habet, esset diuersæ rationis à parte formæ correspondente manui, non haberet tale principium: ergo illa pars est distincta rationis.

Confirmatur secundo, quia habemus tantam rationem quoad sensum, & discursum distinguendi specie formam substantialem oculi, à forma substantiali manus, & formam substantialem carnis à forma substantiali ossis, quantum habemus ad distinguendam aquam à vino, aut lapidem à ligno; neque enim habemus principia distinguendi hæc, nisi quod videamus ea exigere accidentia distincta: sed certe oculus, & manus, caro, & os exigunt accidentia notabilissime distincta: ergo debet dici quod distinguantur specie.

75. *Quæres secundo*, an corpus quod constituitur ex materia & hac forma corporeitatis, sit illud corpus, quod ponitur directe in prædicamento substantiæ, aut aliqua species contenta sub illo corpore.

Respondetur negative, illud enim corpus quod ponitur directe in prædicamento substantiæ, debet esse quid completum physicè, aut conceptus abstractus à rebus completis physicè: & idem est de quacumque specie sub illo contenta: hoc enim corpus est quid incompletum physicè non minus quam materia prima, quia est pars physica viuentis: nulla autem talis pars ponitur directe in prædicamento vllis; & valde cauenda est vtriusque corporis æquiuocatio, quæ fundamentum præbet Thomistis præsertim *Ioan. a S. Thoma*, non semel impingendi in hac materia.

QVÆSTIO IV.

De prima definitione Animæ.

76. **R**efutatis variis, iisque satis absurdis antiquorum Philosophorum de animæ natura sententiis, quorum aliqui eam ex atomis sphaerica figura compositis, qui continuo egrederentur & ingrederentur per respirationem; alij ex vnitatibus constitutam putauerunt; nonnulli existimabant eam esse vnum ex elementis: plerique harmoniam seu temperamentum quoddam resultans ex contrariis. His, inquam, vel ex hoc ipso, quod nulli inniterentur fundamento, facile reiectis opinionibus, *Philosophus lib. 2.* duas proponit animæ definitiones. Primam

An corpus constitutum ex forma corporeitatis, & materia, sit corpus directe positum in prædicamento substantiæ.

cap. 1.

An forma corporeitatis sit heterogenea.

cap. 1. quod *Anima sit actus primus corporis organici physici potentia vitam habentis*. Secunda vero cap. 2. nempe quod *Anima sit quo vivimus, sentimus, loco movemur, & intelligimus primo*. Quas definitiones hac & sequenti quæstione examinabimus, ut quid sit anima intelligatur.

Supponendum autem per animam intelligi formam illam, à qua viventia omnia corporea habent vivere secundum quemcumque conceptum, quem communiter habemus de viventibus, & à cuius separatione dicuntur, quæ antea vivebant, mori.

CONCLUSIO I.

77. Bona est prima descriptio anima qua dicitur, quod sit actus primus corporis organici physici potentia vitam habentis. Hæc est communissima apud omnes interpretes Philosophi, quamvis non eodem modo ab omnibus explicetur.

Probatur: quia omni, & soli convenit absque superfluitate, aut defectu, ut patebit ex eius explicatione. Dicitur actus, quia est forma adveniēns materiæ primæ aut corpori organico, omnis autem forma est actus, quia informat, & actuat determinando illud, cui advenit, ad constituendam certam speciem aut ad faciendas certas operationes, quas ex se non magis peteret facere quam oppositas, si opposita forma adveniret illi. Dicitur primus, quia est forma substantialis, & in hoc distinguitur à formis accidentalibus, quæ dicuntur actus secundi, quatenus comparantur ad formas substantiales, quamvis ex formis accidentalibus una soleat etiam dici actus primus in comparatione ad alias formas accidentales, v.g. calor in comparatione ad calefactionem, & habitus in comparatione ad actus, & intellectus (in sententia Thomistarum) putantur quod sit accidens in comparatione ad intellectum. Dicitur corporis organici, ut distinguatur ab aliis formis substantialibus, quæ non sunt actus talis corporis. Additur physici, ut significetur corpus illud, cuius anima est actus, non esse corpus mathematicum, hoc est, quantitatem triū dimensionis, aut corpus artificiosum mediante arte confectum. Et quamvis hoc ipsum significatum fuerit sufficienter per illud, quod dicebatur ante, nempe animam esse actum primū, hoc est formam substantialem, neque enim vlla forma substantialis potest esse actus per se corporis mathematici, aut artificiosi, quia artificiosum esse, tamen addi poterat maioris claritatis causa in ordine ad illos qui non cognoscerent statim an actus primus, seu forma substantialis posset informare talia corpora. Dicitur denique potentia vitam habentis, ut intelligatur quale corpus censeatur debet organicum illud, in ordine ad quod descripta est anima; solum enim censeatur debet tale corpus illud quod potest exercere operationes vitæ, quales sunt illæ, ex quarum processu ab aliqua re cognoscimus illam rem vivere, ut sunt operationes vegetationis, nutritionis, sensationis, intellectus, volitionis.

Hic est sensus primæ descriptionis à Philosopho traditæ. Ut melius autem appareat quod omni, & soli animæ conveniat, proponendæ sunt aliæ Conclusiones spectantes ad naturam animæ declarandam.

CONCLUSIO II.

78. Anima est forma substantialis informans materiam, seu corpus organicum. Hæc est omnium Peripateticorum contra eos, tum qui putaverunt eam esse formam assistentem, & non informantem, nec vniuersalem physicè corpori; tum qui dixerunt eam esse temperamentum quoddam resultans ex contrariis, aut elementum, aut conflatum ex elementis, aut atomos egredientes ac ingredientes.

Probatur autem theologice: quia anima rationalis est talis forma: ergo & omnis, quia nulla potius debet non esse talis, quam rationalis; nec hæc potius debebat esse quam omnis alia anima, ut omnes fateantur. Probatur antecedens ex Concilio Viennensi Clement. de summa Trinitate, ac fide catholica, ubi damnantur tanquam hæretici, negantes animam rationalem esse veram corporis formam.

Probatur ratione: quia anima est substantia; sed non est materia prima, nec corpus, nec actus subsistens comple-

tus instar Angeli: ergo est forma substantialis informans. Consequens est evidens: quia non datur aliqua alia substantia media inter has substantias. Probatur maior: quia vivens & non vivens substantialiter differunt, non minus quam ignis, & aqua: ergo illud, à quo habet vivens per se primo differre à non vivente, est substantia, si enim non esset, non posset substantialiter differre à non viventibus quatenus vivens. Sed illud, quo per se primo differt, est anima: ergo anima est substantia. Probatur secundo eadem maior: quia illud, quo per se primo constituuntur non viventia corporea in esse tali, est substantia: ergo & illud, quo constituuntur per se primo viventia debet esse substantia. Neque enim viventia debent habere imperfectiora constitutiva quam non viventia.

79. Probatur minor quoad primam partem: quia alias omnes substantiæ materia constantes deberent esse viventes, ac animatæ, quod est absurdum. Probatur eadem minor quoad secundam partem primo: quia anima rationalis non est corpus, cum sit spiritualis, ut postea videbitur: ergo anima ut sic non est corpus, ratio enim animæ ut sic includitur in anima rationali. Secundo, quia si esset corpus, vel esset corpus compositum ex materia & forma, vel esset corpus simplex completum, sicut aliqui philosophantur de Cælo; vel esset corpus simplex incompletum. Non corpus compositum ex materia, quia sic reperiretur in viventibus duæ materiæ, quod est absurdum, tum quia una superflua, tum quia nullum indicium est alterius. Nō corpus simplex completum, quia non deberet recipi in materia. Non est etiam corpus incompletum simplex, quatenus corpus distinguitur à forma substantiali corporea, quia sic non deberet recipi in materia, aut alio corpore. Et dico: in quantum corpus distinguitur a forma substantiali corporea, quia capiendū corpus pro substantia non spirituali, sed opposita substantiæ spirituali, anima posset esse corpus, quantum ad hæc rationem: sed hic non capimus corpus hoc modo.

80. Probatur denique eadem minor quoad tertiam partem primo: quia alias vivens non esset unum ens per se. Secundo, quia non deberet indigere corpore in ordine ad suas operationes. Tertio, quia corpus viventis indiget conaturaliter aliquo complemento substantiali, & secundum se est quid substantialiter incompletum, ut patet, quia nō potest aut exercere functiones suorum organorum, aut perseverare in esse; sed vergit statim ad corruptionem, nisi habeat animam; sed hoc non esset verum, si anima esset substantia completa assistens ipsi, eo modo quo Angeli assistunt corporibus, quæ assument. Quarto, quia quodquidem sunt aliquæ operationes, quæ producuntur à viventibus, ad quas concurrunt tam anima quam corpus viventium, ut sensationes internæ & externæ, potius dicendum est, quod illæ proveniant ab anima tanquam à forma informante, sicut operationes aliarum substantiarum compositarum proveniunt à tali forma; quam quod proveniant ab ipsa tanquam ab assistente. Quinto, si fuisset substantia assistens, non deberet vlla anima depēdere in conservari ac produci à corpore, quod falsum est de sensitiva & vegetativa; nec dependeret vlla anima, etiam rationalis, ab vllis determinatis dispositionibus, ut maneret in corpore, sed posset ad nutum exire & redire quando vellet, quod manifeste falsū est. Sexto denique: quia omnes rationes, quæ probant alias formas substantiales esse informantes & non assistentes, æque idem concludunt de anima sensitiva & vegetativa; sed ex suppositione quod hæc sint formæ informantes, sequitur corpora, quæ informant esse ex se substantialiter incompleta, & posse ulterius compleri; sed si corpora aliorum viventium sunt incompleta, idem dicendum de corporibus humanis à paritate rationis: hæc vero non essent sic completa nisi anima rationalis esset forma informans: ergo talis dicenda est.

Ex hac Conclusionem patet vere dici de anima in præmissa definitione, quod sit actus primus in sensu, in quo id explicatur est in primæ Conclusionis probatione.

81. Obicitur primo: dissoluto temperamento corporis tali vel tali, perit vita eius, & eo manente manet ergo vita eius consistit formaliter in tali temperamento, & consequenter

Anima est forma substantialis.

Anima hæc est corpus.

Anima hæc est forma assistens.

ter anima, quæ est vita physica corporis in actu primo.

Respondeo negando consequentiam, quia potest vita ac anima dependere à réperamento illo sic, ut eo ablato naturaliter manere non possit, quamvis non consisteret formaliter in illo temperamento, & de facto aliæ formæ substantiales sic dependent à dispositionibus accidentali- bus aliquibus, in quibus tamen non consistunt, ac vniuer- saliter omnis effectus est per se depēdēs, in fieri & cōser-uari ab aliqua causa taliter applicata, eaque applicata na- turaliter existit, & ea ablata non existit; nec tamen inde sequitur quod consistit effectus formaliter in illa causa.

Obicies secundo: Aug. 22. civit. cap. 11. docet secundum Aristotelem animam esse substantiam compositam ex materia, & forma; ergo est corpus, & consequenter non est forma informans.

Confirmatur: quia Philosophus 2. de gen. animalium c. 3. ait animam participare corpus quoddam elementis diuini.

Respondeo, Augustinum ita docuisse ex Cicerone, qui eam sententiam Philosopho imponit 1. Tusculanarum questionum.

Ad confirmationem Respondeo: Philosophum solum velle quod corpus constitutum per animam in esse viuentis, sit diuinius quam corpus elementare, propter maiorem similitudinem, quam habet cum Deo in ratio- ne viuentis.

CONCLUSIO III.

82. Per corpus organicum positum in definitione viuentis potest intelligi quantum ad rem ipsam vel corpus, quod est altera pars viuentis, constitutum ex materia prima, & forma corporeitatis; vel corpus, cuius anima est pars essentialis in- trinseca; sed ex mente Philosophi per corpus intelligi debet altera pars viuentis. Hæc quantum ad primam, & ter- tiam est Scoticarum communiter, quantum ad secundam vero Thomistarum.

Probatur prima pars: quia omnis actus informans po- test definiri per ordinem ad subiectum, quod natum est ab eo informari: sed corpus, quod est altera pars viuen- tis, est subiectum natum informari ab anima; ergo ani- ma potest definiri per ordinem ad tale corpus, & conse- quenter, si corpus positum in eius definitione, potest in- telligi de illo corpore, eatenus enim non posset, quatenus non bene describi posset anima in ordine ad ipsum.

Confirmatur, illud corpus quod est altera pars viuē- tis, est ad sensum notissimum, nec minus etiam est no- tum, quod nulla substantia corporea possit informari ab anima nisi tale corpus, ex suppositione quod detur, & quod omne tale possit informari ab anima: ergo opti- me potest describi anima per ordinem ad tale corpus.

Probatur secunda pars ex dictis supra in explicatione definitionis: quia quociescunque constitutum essentiali- ter per aliquam formam potest concipi aliquo conceptu, in quo non inuoluitur ipsa forma, qua constituitur, potest forma describi per ordinem ad illud, ut sic conceptu: sed corpus constitutum essentialiter per animam potest con- cipi sub ratione substantiæ viuentis, id est potentis sen- tire, aut crescere; & in hoc conceptu non inuoluitur anima aut vlla forma physica, potest enim de viuentibus corporeis haberi hic conceptus antequam cognoscatur quod consistat materia, & forma, aut corpore, & anima: ergo quandoquidē reuera anima sit illud quod vltimate constituit illud in esse tali, potest describi in ordine ad illud.

83. *Probatur denique tertia pars*: quia Philosophus post traditam prædictam definitionem subiungit, anima & corpus (illud scilicet corpus de quo ante fecit mentionē) est homo; sed hoc est falsum de corpore per animam con- stituto essentialiter, sicut esset falsum dicere quod ani- mal constaret animalitate & sensibilitate, & homo hu- manitate & rationalitate, aut album albo & albedine; ef- set autem verum de corpore, quod est altera pars viuen- tis: ergo secundum Philosophum per corpus debet in- telligi corpus, quod est altera pars viuentis.

Confirmatur ex tex. 4. vbi habet: Atque cum tale etiam sit corpus, id est, habens vitam, corpus profecto non erit

anima, sed ut subiectum potius est & materies. Sed quod se habet ut subiectum & materia re spectu formæ; non potest constitui essentialiter per illam formam: alias posset dici quod album, ut dicit aggregatum, seu conflu- tum ex pariete, & albedine, esset subiectum & materia albedinis, quod est absurdum: ergo corpus, de quo Philo- sophus mentionem faciebat, non est constitutum essen- tialiter per animam, sed altera pars viuentis.

CONCLUSIO IV.

84. Corpus tam quod est subiectum animæ, quam quod est constitutum intrinsece per eam, debet esse organicum, id est, habens partes diuersæ rationis aptas ad operationes vita- les exercendas, hoc est, ad illas operationes, ex quibus colligimus res viuere, v. g. sensaciones & nutritionem ac similia: non esset tamen necesse addere illam particulam in descriptione animæ, quamvis poterat addi.

Probatur prima pars: tum quia anima nec subiektatur nec constituit intrinsece vllum aliud corpus, ut patet; tum quia non potest assignari aliud corpus ab ipsa aut informatum, aut constitutum; tum quia cum anima sit principium talium operationum & hæc exigant diuersa organa, nec organum vnius sufficiat ad alias, exigit sine dubio connaturaliter corpus habens diuersa illa orga- na; & propterea naturaliter non debebat subiektari, aut informare alia corpora, saltem modo connaturali, quod sufficit nostro intento.

Probatur secunda pars: quia eo ipso quo ponitur in de- finitione animæ, quod sit actus corporis potentia vitam habentis, sufficienter declararetur anima, ut distingui- tur ab aliis formis, quamvis nec poneretur illa particu- la, nec conciperetur corpus ab anima informatum aut constitutum, ut integratū ex partibus distinctæ rationis.

Probatur denique tertia pars: quia quandoquidem nul- lum sit corpus aptum ad tales functiones, aut potens viu- ere, nisi organicum, & præterea quandoquidem diuer- sitas illa partium integralium corporum viuentium seu potentium viuere, sit notabiliter differens à diuersitate quacunque, quæ reperitur in aliis corporibus, non male addebatur illa particula, ut facilius posset quis cognos- cere quænam corpora essent apta viuere.

85. *Dices*: forma cadaueris est actus corporis organi- ci non minus quam anima: ergo inutiliter additur illa particula, siue ad distinguendam animam ab aliis for- mis, siue ad facilius cognoscendum quænam corpora sint apta viuere.

Respondeo hanc difficultatem solum currere in senten- tia Thomistarum & recentiorum, qui asserunt dari illam formam cadaueris post recessum animæ; vnde Scorsisse ad eam impugnandam vtuntur hoc argumento, nempe quod sequeretur illam formam cadaueris esse animam, quandoquidem esset actus corporis organici non minus quam anima.

Et si dicant illud corpus organicum, cuius actus est forma cadaueris, non esse potentia vitam habens, & cō- sequenter formam illam non esse animam, quia tota descriptio animæ ipsi non continet.

Contra, quia saltem sequitur hanc particulam orga- nici nihil iuuare ad facilius cognoscendum quodnam corpus sit aptum ad operationes vitæ, aut quænam for- ma sit anima.

Dices secundo: nostra forma corporeitatis est actus corporis organici potentia vitam habens; ergo prædicta difficultas militat etiam contra nos.

Respondeo, si intelligeretur per corpus subiectum for- mæ, quod ab ipsa informari deberet, propterea potest & de- bet intelligi secundū mentē Philosophi, negando antecē- dēs: quamvis enim constituat corpus organicum, non ta- mē subiektatur in ipso, sed in materia prima, quæ non est corpus organicum, ut est euident. Si vero intelligatur per corpus organicum corpus constitutum essentialiter per il- lum actum, quo describitur in ordine ad ipsum, tū fatē- dum est, quod illa forma sit actus corporis organici & quidē potētia vitæ habētis, tū substantialem quam acci- dentalē, imo actū habens vitæque vitam quando ani- matur & exercet operationes vitales. Et quamvis hinc sequeretur,

Quid in-
telligitur
per cor-
pus pos-
itum in
defini-
tione ani-
mæ.

Corpus
viuentis
debet esse
organi-
um; sed
non ne-
cessario
hoc erat
specificā-
dum in
definitio-
ne ani-
mæ.

sequeretur, quod per illam particulam non posset facilitari quis ad cognoscendam naturam corporis quod constituitur per animam, ut distinguitur à corpore quod constituitur per formam corporeitatis, posset tamen deservire ad discernendum illud corpus ab aliis corporibus, & in ordine ad hoc poni in descriptione animæ: quæ etiam responsio posset adhiberi à Thomistis ad primam replicam. Deinde posset intelligi per potentiam vitam habentem, illud quod est potens vitam habere in actu secundo absque accessu vllius complementi substantialis, hoc enim modo solum corpus, quod constituitur per animam intrinsece esset potentia vitam habens.

CONCLUSIO V.

86. Melius intelligitur per vitam positam in definitione animæ vita in actu secundo, quam in actu primo.

Probat, quia si intelligatur per corpus quid constitutum per ipsam animam, non recte potest dici, quod sit in potentia ad vitam in actu primo, quandoquidem vita in actu primo sit ipsamet anima; sicut non bene diceretur ignis esse in potentia ad formam ignis, & homo ad rationalitatem. Si vero intelligatur per corpus altera pars viventis quæ est subiectum animæ, licet verum sit, quod illud sit in potentia ad vitam in actu primo, tamé vita in actu primo ad quam est in potentia, est ipsamet anima, nec potest intelligi anima, quin intelligatur talis vita, neque talis vita quin intelligatur anima: ergo si describeretur anima per ordinem ad talem vitam, describeretur per ordinem ad seipsam, aut ad aliquid æque ignotum ac obscurum ac ipsamet, & consequenter definitio esset vitiosa: ergo vltius melius intelligitur per vitam vita in actu secundo, hoc est operatio vitalis, ex qua colligitur aliquid viuere.

Clara descriptio animæ.

Per hæc explicata manet sufficienter, & prima descriptio Philosophi, & declarata natura animæ, quæ tamen breuissime, & clarissime describi posset dicendo quod sit forma substantialis ratione cuius competit corporibus viuere. Supposito enim conceptu vitæ, per hanc descriptionem poterit facile quis animam distinguere ab omni alia forma, & tolluntur æquiuocationes, quas pati potest communis descriptio præmissa, quæ tamen, quia communis, vsurpanda, & explicanda erat.

QVÆSTIO V.

De secunda definitione Animæ.

Secunda definitio hic explicanda est, quod anima sit principium primum quo viuimus, sentimus, locomouemur, intelligimus.

CONCLUSIO I.

87. Hæc descriptio, si copulatiue sumantur omnia, quæ in ipsa ponuntur, non est bona descriptio animæ ut sic. Hæc est communis, & probatur: quia alias quælibet anima deberet esse principium intelligendi, & consequenter rationalis, quod est absurdum. Probat sequela, quia si anima ut sic esset principium intelligendi, quælibet anima deberet esse talis; definitio enim animæ ut sic debet conuenire omni animæ, sicut definitio animalis ut sic conuenit homini & bruto.

CONCLUSIO II.

88. Illa descriptio sufficit ad cognoscendam quamcumque animam, eamque ab aliis formis, quæ non est anima, discernendam, & in hoc sensu est bona.

Probat: quia eo ipso, quo dicitur quod anima sit principium illarum operationum sic, ut quamuis omnis anima non sit principium omnium illarum, nulla tamen illarum ab alio principio primo physico procedat, quæ ab anima; facile potest quis cognoscere quænam formæ sint animæ, & quænam non sint. Nec sane credo Philosophum, dum vsus est hac descriptione, aliud interdixisse quàm hoc. Vnde absolute & simpliciter existimo hanc descriptionem, quomodo cumq; sumatur, non exactè describere naturam animæ ut sic, sicut nec bene describeretur ratio animalis ut sic, dicendo quod esset substantia corporea, quæ posset sentire, & discurre. Potest tamen ex

illa descriptione colligi descriptio animæ ut sic, dicendo, quod anima ut sic sit forma substantialis, in qua particulariter conueniunt illa forma, quæ sunt principia viuendi, & sentiendi, & loco mouendi progressiue, & intelligendi.

Potest etiam describi alio modo dicendo quod sit principium primum physicum, à quo substantia corporea habet viuere, intelligendo per vitam conceptum illum, in quo diximus quæstione prima omnia viuentia creata conuenire vniuocè.

Quia vero anima est principium primum physicum, à quo habent substantiæ corporeæ viuere, & quia ex communi hominū sensu illa corpora dicuntur viuere, & quæ nutriuntur, & quæ sentiunt, & quæ loco mouentur progressiue ex virtute sua intrinseca, & quæ intelligunt; propterea omnis forma, quæ est principium cuiusuis ex his operationibus, est anima; & hoc tantum, ut dixi, Philosophus voluit explicare per prædictam definitionem.

89. Porro quoniam operationes hæc vitales, ex quibus colligitur substantiæ viuere, sunt operationes, quæ requirunt in substantia, à qua procedunt, diuersas partes heterogeneas, optime sequitur quod anima, quæ est principium harum operationum debeat esse actus corporis organici, quod corpus potest habere vitæ, seu exigere operationes vitales, & in hoc sensu prior descriptio animæ potest per hanc posteriorem probari, quantum ad illas partes, in qua dicitur quod sit actus corporis organici.

Rursus eo ipso, quo anima sit actus corporis organici potest exercere operationes vitales sequitur quod ipsamet anima sit principium primum physicum talium operationum: nec enim corpus illud organicum habet ab alio principio quam ab anima posse illas exercere; & in hoc sensu potest per priorem descriptionem hæc posterior probari. Vtræque vero definitio, si intelligatur radicaliter, est essentialis, tam bene quàm quæcumque alia, quæ de vlla substantia potest à nobis dari. Intelligitur autem radicaliter, si intelligatur sic, ut velit quod anima sit illa forma, quæ ex natura sua intrinseca petit actuare tale corpus, & principiare tales operationes.

90. Obiicies. Deus est principium primum, quo viuimus, mouemur, sentimus, & intelligimus; ergo esset anima, si vlllo modo bona esset prædicta descriptio.

Respondeo primo negando antecedens; nam licet dicamur in Deo viuere, non tamen potest dici proprie quod ipse sit principium, quo viuimus.

Respondeo secundo distinguendo antecedens: principium physicum effectiuum & extrinsecum; transeat maior: principium intrinsecum formale & essentialis, nego antecedens & consequentiam: quia quando dicitur, quod anima est principium quo viuimus, hoc intelligitur de principio intrinseco, quod sit nobis essentialis.

Dices: materia prima nostra est principium intrinsecum & essentialis, quo elicere possumus illas operationes, neque enim sine materia potuissimus illas elicere: ergo illa definitio conuenit materiæ.

Respondetur distinguendo antecedens: principium intrinsecum materiale, concedo: formale, nego antecedens & consequentiam.

Dices secundo: forma corporeitatis est principium formale intrinsecum istarum operationum, ad eas enim elicendas concurrunt non minus quam anima: ergo prædicta definitio conuenit ipsi, & consequenter non est bona.

Respondeo distinguendo antecedens: principium intrinsecum formale, quod absque alio principio formali superueniente possit sufficere ad illas operationes, nego; quod non possit, concedo, & nego consequentiam: quia quando dicitur quod anima sit principium intrinsecum formale istarum operationum, hoc intelligitur de principio intrinseco formali non requirente aliud principium formale superueniens.

91. Obiicies secundo, ut prædicta descriptio sit aliquo modo bona, nulla forma potest esse principium vllius ex illis operationibus, quæ non sit anima: sed hoc est falsum, quia forma grauium & leuium est principium motus localis quo descendunt & ascendunt, & tamen illa forma non est anima: ergo.

Qsq. 2

Respondeo